

1- Hakaik-i imaniyeden bir meselenin inkişafını, binler ezvak ve mevacid ve keramata tercih ederim.

Silsile-i Nakşî'nin kahramanı ve bir güneşi olan İmam-ı Rabbanî (ra) Mektubat'ında demiş ki: "Hakaik-i imaniyeden bir meselenin inkişafını, binler ezvak ve mevacid ve keramata tercih ederim."

İmam-ı Rabbânî'nin Ölçüsü

İmam-ı Rabbânî Hazretleri, iman hakikatlerinden bir meselenin kendisine açılmasını, binlerce tasavvufî zevke ve keramete tercih ettiğini söylüyor. Çünkü keramet şahsî bir hâl olabilir; fakat iman hakikatinin inkişafı hem insanın ebedî hayatını kurtarır hem de başkalarının imanına kuvvet verir. Bu yüzden asıl büyük hizmet, kalplerde imanı tahkikî hâle getirmektir.

Hem demiş ki: "Bütün tarîklerin nokta-i müntehası, hakaik-i imaniyenin vuzuh ve inkişafıdır."

Tarikatların Nihai Gayesi

Bütün tarikatların varacağı en son nokta, hakikat-i imaniyenin inkişafıdır. Zikir, rabîta, riyazet, seyr u sülûk ve kalbî terbiye; bunların hepsi birer vasıta. Gaye ise Allah'ı daha yakînen tanımak, iman esaslarını şüphesiz ve sarsılmaz bir şekilde kalbe yerleştirmektir.

Hem demiş ki: "Velayet üç kısımdır: Biri velayet-i suğra ki meşhur velayettir. Biri velayet-i vustâ, biri velayet-i kübradır. Velayet-i kübra ise veraset-i nübüvvet yoluyla, tasavvuf berzahına girmeden, doğrudan doğruya hakikate yol açmaktır."

Velayet Nedir?

Velayet; insanın Allah'a kullukta derinleşmesi, kalbinin gafletten temizlenmesi ve iman hakikatlerinde yakîn kazanmasıdır. Velayet denilince çoğu insanın aklına keramet gelir.

Hâlbuki keramet velayetin esası değildir. Bir insan hiç keramet göstermeden büyük bir veli olabilir. Hatta en büyük keramet, istikamettir. Yani kulun ömrü boyunca imanını muhafaza etmesi, farzları eda etmesi, haramlardan sakınması ve Allah'ın rızası üzere yaşamasıdır.

Nübüvvet ile Velayet Farkı

Nübüvvet peygamberliktir; vahiy ile gelir ve peygamberlere mahsustur. Velayet ise peygamberlere ittiba ederek Allah'a yakınlık kazanmaktır. Peygamber yol gösteren güneş gibidir; veli ise o güneşten ışık alan ay gibidir. Bu yüzden hiçbir veli, hiçbir peygamberin derecesine ulaşamaz. Velayetin bütün kıymeti, nübüvvet yoluna tabi olmasındandır.

Velayet, Allah'a dost olmaktır; bunun yolu da sağlam iman, takva, farzlara riayet, sünnete ittiba ve ihlastır ve iman hakikatlerinde sarsılmaz bir yakîne ulaşmasıdır.

Velayet, tek mertebeden ibaret değildir; **velayet-i suğra, velayet-i vustâ ve velayet-i kübra** olmak üzere üç derecede ele alınır. Bunların ortak noktası Allah'a yakınlık kazanmak; farkı ise bu yakınlığın hangi yol, hangi ölçü ve hangi vazife ile gerçekleştiğidir.

Velayet-i Suğra

Velayet-i suğra, halk arasında en çok bilinen velayettir. Tarikat ve tasavvuf yoluyla, seyr u sülûk, zikir, riyazet, mücahede ve kalbî terbiye ile gidilen yoldur.

Bu yolda kulun gayreti, çalışması, nefsin terbiye etmesi ve kalp hastalıklarını temizlemesi ön plandadır. Bu sebeple bu yolda keşif, keramet, zevk ve vecd gibi hâller daha çok görülür.

Velayet-i Vustâ

Velayet-i vustâ, suğra ile kübra arasında daha hususî bir makamdır. Burada sadece kalbî zevkler değil, kuvvetli ilim, sünnete ittiba, Kur'an'a hizmet ve ümmetin irşadı da ön plana çıkar.

Bu makam, sırf çalışmakla elde edilen bir mertebe değil; büyük ölçüde Allah'ın ihsanı, seçmesi ve vazifelendirmesiyle olur. Asfiya, büyük mürşidler ve ilim-irfan sahibi muhakkik zatlar bu dairede düşünülebilir.

Velayet-i Kübra

Velayet-i kübra ise en yüksek velayet yoludur. Bu yol, tasavvuf berzahına girmeden, doğrudan doğruya **veraset-i nübüvvet** yoluyla hakikate açılan yoldur.

Burada esas olan keşif ve keramet değil; iman hakikatlerinin inkişafı, Kur'an'a hizmet, sünnete ittiba ve ümmetin imanını muhafaza etmektir. Feyzini direk Kur'an'dan ve Efendimiz (s.a.v)'den alan sahabelerin yolu bu daireye girer.

Üçünün Farkı

Velayet-i suğrada daha çok **kalbî terbiye ve tasavvufî sülûk** öne çıkar.

Velayet-i vustâda **ilim ile velayet beraber yürür.**

Velayet-i kübrada ise **iman hakikatlerine doğrudan hizmet, nübüvvet mirasına ittiba ve ümmetin imanını kurtarma vazifesi** esas olur.

Bu yüzden velayet-i kübra, şahsî manevî zevklerden daha çok, iman hizmeti ve hakikat neşriyle alakalıdır.

Demek ki velayet, sadece keramet göstermek veya tasavvufî hâller yaşamak değildir. Asıl velayet, Allah’a yakınlık kazanmaktır. Bunun en yüksek derecesi ise insanların imanını kuvvetlendirmek, şüpheleri izale etmek, Kur’an ve sünnet hakikatlerini neşretmek ve veraset-i nübüvvet yolunda hizmet etmektir.

Hem demiş ki: “Tarîk-i Nakşî’de iki kanat ile sülûk edilir.” Yani hakaik-i imaniyeye sağlam bir surette itikad etmek ve feraiz-i diniyeyi imtisal etmekle olur. Bu iki cenahta kusur varsa o yolda gidilmez.

İki Kanat

“Tarîk-i Nakşî’de iki kanat ile sülûk edilir” ifadesindeki iki kanat şudur: Birincisi, **hakaik-i imaniyeye sağlam itikad**; ikincisi, **feraiz-i diniyeyi yerine getirmektir**. Yani bir insan hem iman esaslarında sarsılmaz olacak hem de namaz, oruç, helal-haram hassasiyeti gibi farzları hayatında yaşayacaktır. Kuş tek kanatla uçamayacağı gibi, bu iki esastan biri eksik olursa manevî yol da yürünmez.

Öyle ise tarîk-ı Nakşî’nin üç perdesi var:

Birisi ve en birincisi ve en büyüğü: Doğrudan doğruya hakaik-i imaniyeye hizmettir ki İmam-ı Rabbanî de (ra) âhir zamanında ona sülûk etmiştir.

Birinci Perde

Birinci ve en büyük perde, doğrudan doğruya **iman hakikatlerine hizmettir**. Çünkü zamanın en büyük yarası, kalplere ve akıllara gelen iman şüpheleridir. Bu yüzden bir insanın imanını kurtarmak, bir hakikati izah etmek, bir şüpheyi gidermek; şahsî zevklerden ve kerametten çok daha kıymetlidir. **İmam-ı Rabbanî de (ra) âhir zamanında ona sülûk**

etmiştir.

İkincisi: Feraiz-i diniyeye ve sünnet-i seniyyeye tarîkat perdesi altında hizmettir.

İkinci Perde

İkinci perde, **farzlara ve sünnet-i seniyyeye tarikat perdesi altında hizmettir.** Yani tarikat, insanı namaza, takvaya, sünnete, ihlasa, edebe ve istikamete sevk ediyorsa kıymetlidir. Tarikatın hakikî değeri, insanı farzlara daha ciddi bağlaması ve sünnet-i seniyyeye daha derin bir muhabbetle yöneltmesidir.

Üçüncüsü: Tasavvuf yoluyla emraz-ı kalbiyenin izalesine çalışmak, kalp ayağıyla sülûk etmektir.

Üçüncü perde ise, tasavvuf yoluyla **kalp hastalıklarını temizlemektir.** Kibir, riya, haset, ucb, gaflet, dünya sevgisi ve nefsin desiseleri gibi manevî hastalıkları izale etmek bu daireye girer. Bu da çok kıymetli bir yoldur; fakat en büyük ve en zarurî hizmet, iman hakikatlerine doğrudan hizmettir.

Birincisi farz, ikincisi vâcib, bu üçüncüsü ise sünnet hükmündedir.

Farz, Vâcib, Sünnet Sıralaması

“Birincisi farz, ikincisi vâcib, üçüncüsü sünnet hükmündedir” denilmesi, önem derecesini gösterir.

Birincisi Farz Hükmündedir

Hakaik-i imaniyeye doğrudan hizmet, özellikle ahir zamanda farz derecesinde görülmüştür. Çünkü zamanın en büyük yarası, iman zaafı ve şüphelerdir. Bir insanın Allah’a, ahirete, Kur’an’a, nübüvvete dair yakînini kuvvetlendirmek; onun ebedî hayatına hizmet etmektir. Bu yüzden iman hakikatlerine hizmet, şahsî manevî zevklerden ve hususî hâllerden çok daha önde gelir.

İkincisi Vâcib Hükmündedir

Feraiz-i diniyeye ve sünnet-i seniyyeye hizmet, dinin hayatta yaşanması için vazgeçilmezdir. Çünkü iman sadece kalpte kalan bir kabul değildir; namaz, oruç, helal-haram hassasiyeti, ibadet, ahlak ve sünnete ittiba ile hayata yansır. Tarikat da insanı farzlara ve sünnete daha ciddi bağladığı ölçüde kıymet kazanır.

Üçüncüsü Sünnet Hükmündedir

Tasavvuf yoluyla kalp hastalıklarını gidermek ise çok kıymetli, nurlu ve faydalı bir yoldur. Kibir, riya, haset, ucb, gaflet ve dünya sevgisi gibi hastalıkları tedavi eder. Fakat bu yol, iman hakikatlerine hizmetin ve farzlara bağlılığın yerine geçmez; onları tamamlayan bir terbiye yoludur.

Demek ki ahir zamanda öncelik, önce **imanı kurtarmak**, sonra **farzları ve sünneti yaşatmak**, sonra da **kalbi tasavvufî terbiye ile inceltmektir**. Kalp terbiyesi mühimdir; fakat iman zayıfsa ve farzlar ihmal ediliyorsa, manevî yolun temeli eksik kalır. Bu yüzden en büyük hizmet, önce iman hakikatlerini kalplerde sağlamlaştırmaktır.